

Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με αφορμή πρόσφατα σχόλια του Μητροπολίτη Μόρφου

Απόψεις του Μητροπολίτη Μόρφου, στα πλαίσια ανοιχτής για το κοινό ομιλίας, ότι:

« η ομοφυλοφιλία «Είναι πρόβλημα που συνήθως το μεταδίδουν οι γονιοί προς το παιδί. Κι αυτό συμβαίνει ... την ώρα της ερωτικής πράξης. Ή κατά τη διάρκεια της κυοφορίας. Όταν γίνεται δηλαδή ερωτική πράξη των γονέων όχι φυσιολογική. Αλλά πρωκτική. Αυτό όταν στη γυναίκα αρέσει, δημιουργείται επιθυμία ... και πως «η αρσενοκοιτία ... έχει συγκεκριμένη μυρωδιά ... βρωμούσες, έβγαινε μπόχα από σένα», προκάλεσαν δικαιολογημένες αντιδράσεις στην κοινή γνώμη και ιδιαίτερα στην ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα.

Η ελευθερία της έκφρασης και διάδοσης ιδεών αποτελεί συστατικό στοιχείο της προσωπικότητας του ανθρώπου και προστατεύεται ως θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, τόσο με βάση το διεθνές και νομικό πλαίσιο, όσο και την εσωτερική έννομη τάξη.

Το εν λόγω δικαίωμα στην ελευθερία του λόγου και έκφρασης διασφαλίζεται από το άρθρο 19 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας¹ και το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ)². Στις διατάξεις αυτές διευκρινίζεται ότι αυτή η ελευθερία της έκφρασης περιλαμβάνει την ελευθερία της γνώμης, της λήψης και μετάδοσης γεγονότων, πληροφοριών, μηνυμάτων, ειδήσεων,

---

¹ Άρθρο 19 του Συντάγματος: 1. Έκαστος έχει το δικαίωμα ελευθερίας του λόγου και της καθ' οιονδήποτε τρόπον εκφράσεως. 2. Το δικαίωμα τούτου περιλαμβάνει την ελευθερίαν της γνώμης, της λήψεως και μεταδόσεως πληροφοριών και ιδεών άνευ επεμβάσεως οιασδήποτε δημοσίας αρχής και ανεξαρτήτως συνόρων. 3. Η ενάσκηση των δικαιωμάτων.. του παρόντος άρθρου, δύναται να υποβληθή εις διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς...προδιαγεγραμμένους υπό του νόμου και αναγκαίους μόνον προς το συμφέρον της ασφάλειας...ή της συνταγματικής τάξεως ή της δημοσίας ασφάλειας ή της δημοσίας τάξεως ή της δημοσίας υγείας ή των δημοσίων ηθών ή προς προστασίαν της υπολήψεως ή των δικαιωμάτων άλλων»

² Άρθρο 10 της ΕΣΑΔ: 1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν εκφράσεως. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερίαν γνώμης ως και την ελευθερίαν λήψεως ή μεταδόσεως πληροφοριών ή ιδεών, άνευ επεμβάσεως δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων... 2. Η άσκηση των ελευθεριών τούτων, συνεπαγομένων καθήκοντα και ευθύνas δύναται να υπαχθή εις ωρισμένας διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή κυρώσεις, προβλεπομένους υπό του νόμου και αποτελούντας αναγκαία μέτρα εν δημοκρατική κοινωνία δια την εθνικήν ασφάλειαν, την εδαφικήν ακεραιότητα ή δημοσίαν ασφάλειαν, την προάσπισιν της τάξεως και πρόληψιν του εγκλήματος, την προστασίαν της υπολήψεως ή των δικαιωμάτων των τρίτων.....

και γενικότερα κάθε άποψης με την οποία ένα πρόσωπο εκφράζει τα συναισθήματα και τις ιδέες του.

Σύμφωνα δε με την νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), η ελευθερία της έκφρασης συνιστά ένα από τους βασικούς πυλώνες μίας πλουραλιστικής και δημοκρατικής κοινωνίας. Ενδεικτικά αναφέρω την απόφαση στην υπόθεση , **Handyside κατά του Ηνωμένου Βασιλείου**³, όπου το ΕΔΔΑ διατύπωσε τη θέση ότι:

«Η ελευθερία της έκφρασης συνιστά αναγκαίο θεμέλιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας, μια από τις βασικές προϋποθέσεις για την πρόοδο της και για την ανάπτυξη κάθε ανθρώπου. Εφαρμόζεται όχι μόνο στην "πληροφόρηση" ή στις "ιδέες" που γίνονται ευνοϊκά δεχτές ή θεωρούνται ως ανώδυνες ή αδιάφορες, αλλά, επίσης, σε εκείνες που προσβάλλουν, πλήττουν ή ενοχλούν το Κράτος ή οποιοδήποτε τμήμα του πληθυσμού. Τέτοιες είναι οι απαιτήσεις της πλουραλιστικής ανεκτικότητας και του ανοιχτού πνεύματος, χωρίς τις οποίες δεν νοείται η ύπαρξη δημοκρατικής κοινωνίας».

Το ερώτημα που ανακύπτει σε σχέση με το θεμελιώδες αυτό δικαίωμα είναι κατά ποσό αυτό δύναται να τεθεί κάτω από περιορισμούς.

Η απάντηση έχει δοθεί ταυτοχρόνως με την αναγνώριση του ίδιου του δικαιώματος το οποίο επιτρέπει την δυνατότητα περιορισμού του σε διάφορες περιπτώσεις μεταξύ των οποίων για λόγους που αφορούν «... προστασίαν της υπολήψεως ή των δικαιωμάτων των τρίτων...»

Οι δηλώσεις συγκεκριμένου Μητροπολίτη φαίνεται πως αναμφίβολα προσέβαλαν την γυναίκα ,την μητρότητα και την διαφορετικότητα ως προς τη την επιλογή σεξουαλικού προσανατολισμού. Αναμφίβολα προσέβαλαν την υπόληψη συγκεκριμένων προσώπων, ενώ συνάμα για μια ακόμη φορά θυματοποιήθηκε το γυναικείο φύλο, εφόσον με τις εν λόγω δηλώσεις έχει μετακυλιστεί στη γυναίκα το βάρος της ευθύνης της ελεύθερης επιλογής των ανθρώπων ως προς τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό. Ιδιαίτερη δε σημασία αποκτά η αναφορά για τα πρόσωπα αυτά, οτι αναδύεται από το σώμα τους «μπόχα» η οποία δύναται να γίνει αντιληπτή από τρίτους.

Μπορεί δε ο συγκεκριμένος λόγος ,να μην προβαίνει σε υποκίνηση για μίσος ή άσκηση βίας εναντίον συγκεκριμένων προσώπων ώστε να δύναται να χαρακτηριστεί ρητορική

---

³ Ημερομηνία απόφασης 7/12/1976

μίσους⁴ ,δεν μπορεί όμως να μην σημειωθεί ότι οι συγκεκριμένες απόψεις και λόγος που ακούστηκε έφεραν το στοιχείο της υποτίμησης και της απόρριψης δυνάμενα να οδηγήσουν σε αισθήματα εχθρότητας και μίσους .

Λαμβάνοντας δε υπόψη ότι, ο ρατσισμός θεωρείται το σύνολο των αντιλήψεων που θεωρούν συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων ως υποτελή και ή κατώτερη στη βάση κάποιων ιδιαίτερων της χαρακτηριστικών, τότε δεν μπορεί παρά ο συγκεκριμένος λόγος να θεωρηθεί λόγος ρατσιστικός .

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ), κατά την απόφασή του στην υπόθεση **Vejdeland and others v. Sweden**⁵, τόνισε ότι οι διακρίσεις στη βάση του σεξουαλικού προσανατολισμού είναι εξίσου σοβαρές με τις διακρίσεις στη βάση της φυλετικής ή εθνικής καταγωγής και του χρώματος και **δεν προστατεύονται από το δικαίωμα στην έκφραση.**

Το Δικαστήριο έκρινε περαιτέρω ότι ο **περιορισμός στην άσκηση του δικαιώματος** αυτού (έκφρασης) ήταν αναγκαίος σε μια δημοκρατική κοινωνία για την προστασία της φήμης και των δικαιωμάτων των άλλων.

Είναι λοιπόν ξεκάθαρο ότι ο ομοαρνητισμός , όπως και ο ρατσιστικός λόγος σε καμία περίπτωση δεν προστατεύεται από την ελευθερία της έκφρασης αλλά αντιθέτως , συνιστά παραβίαση της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, διαιωνίζει αρνητικά στερεότυπα και **υποδαυλίζει βίαιες συμπεριφορές.**

Τέτοιες απόψεις συντηρούν αφενός, προκαταλήψεις και έχθρα σε βάρος των ομοφυλοφίλων ανθρώπων, και από την άλλη, καθιστούν τη γυναίκα ως υπαίτια αυτής της «διαφορετικότητας»,στοχοποιώντας την παράλληλα ,σε σχέση με τη σεξουαλική της επιθυμία.

Σήμερα, τα έμφυλα στερεότυπα παραμένουν ισχυρά και συνεχίζουν να συνδέουν συγκεκριμένους ρόλους σε άνδρες και γυναίκες στη βάση των βιολογικών τους διαφορών. Εξακολουθούν να υφίστανται θέσεις όπου διατηρούν το ανδρικό φύλο ως καθολική, αντικειμενική και ουδέτερη σταθερά του ανθρώπινου είδους και το γυναικείο ως κάτι διαφορετικό, μιας παρέκκλισης από τον ανδρικό κανόνα, ενισχύοντας ουσιαστικά σεξιστικές αντιλήψεις που προϋποθέτουν μια γυναίκα «αθώα», χειραγωγίσιμη. Είναι στα ίδια πλαίσια, όπου επιβάλλεται η συμμόρφωση του γυναικείου σώματος στο μέτρο της αντρικής επιθυμίας και δαιμονοποιείται η σεξουαλική της επιθυμία .

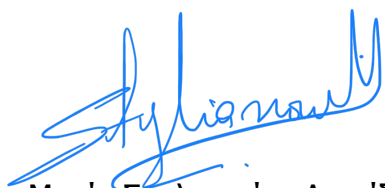
⁴ 99Α. (1) Πρόσωπο το οποίο εκ προθέσεως, δημόσια και κατά τρόπο που έχει απειλητικό ή υβριστικό ή προσβλητικό χαρακτήρα προτρέπει σε ή υποκινεί, προφορικά ή διά του τύπου ή με γραπτά κείμενα ή εικονογραφήσεις ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο, βία ή μίσος που στρέφεται κατά ομάδας προσώπων ή μέλους ομάδας προσώπων που προσδιορίζονται βάσει του γενετήσιου προσανατολισμού τους ή της ταυτότητας φύλου τους, είναι ένοχο αδικήματος...»

Ο κάθε ένας μας έχει την ευθύνη του λόγου και των απόψεων του οι οποίες κρίνονται από την θέση την οποία κατέχει αλλά και το μέγεθος του διαφορετικού κοινού στο οποίο απευθύνεται.

Η αναγνώριση της δυνατότητας για τάχιστη αναμετάδοση της είδησης σε πλήθος αποδεκτών, θα πρέπει να λαμβάνεται πάντοτε υπόψη και ιδιαίτερα όταν εκφράζονται απόψεις και ιδέες που μπορεί να στιγματίσουν πρόσωπα και να δημιουργήσουν εχθρότητα, αναφορικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό, ο οποίος είναι άμεσα συνδεδεμένος με την ελεύθερη βούληση του ανθρώπου .

Η διαφορετικότητα είναι δικαίωμα για τους λόγους που ο καθένας επιλέγει, γνωρίζει και ορίζει για το πρόσωπο του και δεν μπορεί να αποτελεί λόγο χλευασμού, υποτίμησης ή εχθρότητας ,καθ' ότι σε ένα πλαίσιο αλυσιδωτής συμπεριφοράς δύναται να οδηγήσει στο έγκλημα μίσους, το οποίο αδιαμφισβήτητα είναι από όλους μας καταδικαστέο.

Για όλα όσα έχουν αναφερθεί πιο πάνω η Πολιτεία καλείται να τηρεί μια συνεπή και συνεκτική στάση καταδικάζοντας δηλώσεις που δύναται να προαγάγουν το μίσος, την εχθρότητα, τις διακρίσεις και τον ρατσισμό.

Μαρία Στυλιανού – Λοττίδη
Επίτροπος Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
Φορέας Ισότητας και Καταπολέμησης των Διακρίσεων
Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

ERA House, Διαγόρου 2, 1097 Λευκωσία, Κύπρος Τηλ./Tel. 22 405500

ERA House, 2, Diagorou Str., 1097 Nicosia Cyprus Τηλεομ./Fax. 22 672881

Ιστοσελίδα/Webpage: www.ombudsman.gov.cy Ηλεκ. Διευ./Email: ombudsman@ombudsman.gov.cy

Facebook: *Επίτροπος Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων – Cyprus Ombudsman*, Twitter: *@CYOmbudsman*